

אלפי הנציגים שבאו להשתתף בקונגרס ה- בינלאומי הגיאולוגי — בו השתתפו, אגב, גם נציגים ישראלים. באולם המרכזי לא ניכרו כל סימני-בהלה. אבל חוסר ביטחון שרר שם בכל זאת. מישוהו סיפר שהשגרירות של ארצות הברית ושל הולנד מארגנות שיירות מכוניות פרטיות, היוצאות לעבר הגבול, כדי לפנות נתיבים זרים.

אולם כיוון ששתי השגרירויות הללו נמצי- אות על הגדה השנייה של הנהר מולדאו, וכיוון שהרוסים תפסו את הגשרים, לא היתה כל אפשרות להגיע למקומות-היציאה. בעוד חוסר-הביטחון הכללי גובר, שוב נשמעו יריות רבות, בסביבת-המלון. או הודיעו נציגי השגרירות האוסטרית שגם הם מארגנים שיירות-מכוניות, העתידה להתארגן ולצאת מנקודת-מוצא הנמצאת במרחק קילו- מטרים אחדים מפראג, בשעה עשר בדיוק. נסענו לשם. ראשונות נסעו כמאתיים מכוניות, בטור צפוף אחד. אבל כשהגענו לנקודה הנמצאת במרחק כ-50 קילומטר

מן הבירה, השתרבנו איכשהו לתוך טור- צבא סובייטי, שהתקדם במהירות של 20 קילומטר לשעה, לכל היותר. הטאנקים ה- רחבים חסמו כימעט את כל רוחב הכביש, כך שהיה מסוכן מאוד לעקוף אותם. "ככלות הכול", כפי שאמר אחד הנהגים, "אי-אפשר לדעת אף פעם מה יעשו רוסים."

★ ★ ★

ה ייתי די בראש הטור, ולכן הצלחתי להשאיר את הצבא הפולש מאחרי, ב- עזרת תימרונים נועזים ולפעמים מטוכנים. הגעתי לטאבור, יישוב הנימצא במחצית הדרך בין פראג לבין הגבול האוסטרי. שם נערכו קרבות עזים, עקובים מדם. טאנקים סובייטיים ניצבו בהיערכות קרבית, ירו שוב ושוב בתותחיהם. לעבר מה? זאת אי-אפשר היה לדעת. בכל הכפירים שעברנו, ניצבו תושבים מ- שני צידי הכביש ונופפו לנו. שידורייה- ראדיו הושמעו בעוצמה מירבית ברחובות, לפעמים באמצעות רמקולים. כל בני-הנוער ניצבו בכיכרות-הכפירים.

בכל מקום הוצבו שולחנות, והאוכלוסייה כולה הוחתמה על הצהרות-נאמנות לממשלת- צ'כוסלובקיה החוקית, לנאמנות אישית ל- דובצ'ק ולמפלגה הקומוניסטית הצ'כית. באחד הכפרים האחרונים ביקשתי הוראות דרך. כיוון שעוד היו בכיסי כמה כתרנים צ'כיים אחרונים, ביקשתי לתת אותם לנער אותו שאלתי.

דחו את הכסף בפנים חמורות. נערה צעיר- רה הפליטה: "אין אנו זקוקים לכסף שלכם. אנו זקוקים לתמיכתכם המוסרית!" הוסיף ישיש: "תגידו, תגידו באוסטריה ובשווייץ שכולנו ניצבים מאחרי דובצ'ק. שאנו תובעים הגשמת הקומוניזם הדמוקרטי אטי שלנו!" במקום אחר אמר לי סטודנט: "כואב לי, שדווקא אותן הארצות שמדכאות עמים את- רים — הן הראשונות המצהירות על הזדהר- תן איתנו. זה הופך אותנו, בעיני הרוסים, למשתפי-הפעולה של האימפריאליסטים. אבל אנחנו נלחמים נגד האימפריאליזם הרוסי. לכן אנו זקוקים לכל תמיכה אפשרית.

אבל בעיקר — לתמיכתם של אנשים ישרים. אין אנו זקוקים לתמיכת הממשלה האמריק- אית, למשל, המזהמת בעצמה את ידיה בדם העם הוויאטנאמי.

"גם עזרתו של מר קיוינגר", הוסיף אותו סטודנט בעל תודעה פוליטית, "לא נראה לנו כבעל-ברית חוקי. לא איש שהיה פעם חבר במפלגה הנאציונאל-סוציאליסטית יכול להוקיע את פלישתם של המיורח-גרמנים."

★ ★ ★

כ שכבר היינו סמוך לגבול האוסטרי, נתקלנו שוב ביחידות-צבא רוסיות בר- דוות. הרוסים לא הפריעו, סתם עמדו מן הצד והסתכלו איך שאנחנו עוברים. על קירות הבתים התנוססו עשרות כרזות: "הרוסים — הביתה!" ו"אם אתם אחינו — למה באתם עם נשק ביד?" הכביש המוביל מיורחה היה מקושט ב- תמרור: "למוסקבה!" רק הגבול עצמו היה מאויש במוכסים צ'כוסלובקים בלבד. בדקו את דרכונינו — כרגיל. נתנו לנו לצאת — כרגיל.